

Kapitola 13

Velká Británie v české zahraniční politice

Zuzana Kasáková a Barbora Fialová

VELKÁ BRITÁNIE V ČESKÉ ZAHRANIČNÍ POLITICE: VÝCHODISKA A POLITICKÝ KONTEXT

Vývoj vzájemných vztahů Spojeného království Velké Británie a Severního Irsku (Velká Británie) a České republiky v roce 2013 byl ovlivněn krizí na české politické scéně. Pád koaliční vlády Petra Nečase v červnu znamenal konec ideologické blízkosti české a britské vlády, dané zejména spřízněností ODS a britských konzervativců. Nástup úřednického kabinetu Jiřího Rusnoka o necelý měsíc později vedl k nižší intenzitě vzájemných vztahů na politické úrovni a v podstatě až do konce roku lze hovořit o udržovacím charakteru česko-britské relace. Akcentovaný posílený politický dialog však změny příliš neovlivnily, což bylo dáno jeho přetrvávajícím symbolickým charakterem.

Z pohledu zahraničněpolitického jednání lze postoj České republiky vůči Velké Británii označit za reaktivní. Záleželo totiž na dané oblasti vzájemných vztahů, v jejichž rámci se ČR pohybovala od přijetí britské politiky po její odmítání.

Nahlíženo optikou směřování české zahraniční politiky hrála Velká Británie roli akcelérátora debaty ohledně směřování evropské integrace a nastavení fungování Evropské unie jako takové. V této diskusi se polarizovaly názory mezi jednotlivými politickými stranami, ať již vládními, či opozičními, zda by mělo docházet k většímu prohlubování evropské integrace, nebo naopak co nejvíce omezit nadnárodní prvky integračního procesu. Přestože v rámci této diskuse byla řešena témata, která se řadila mezi hlavní aspekty česko-britských vztahů, bilaterální spolupráci České republiky a Velké Británie pozornost věnována nebyla. Česko-britské vztahy nebyly politizovány ani v rámci předvolební kampaně kandidátů na prezidenta, jež probíhala na konci roku 2012 a počátkem roku 2013. Obdobně tomu bylo i v případě parlamentních voleb na podzim 2013. Součástí předvolební kampaně se sice zahraničněpolitická témata stala, ale problematika vztahů ČR a Velké Británie akcentována nebyla.

VELKÁ BRITÁNIE V ČESKÉ ZAHRANIČNÍ POLITICE: AGENDA A UDÁLOSTI

Z pohledu oficiálních návštěv, došlo v roce 2013 ke snížení intenzity vzájemných vztahů. Pokles nebyl způsoben menším zájmem V. Británie o Českou republiku, nýbrž šlo o dopady ořesů na české politické scéně. Řada plánovaných aktivit byla po pádu koaliční vlády P. Nečase odložena a britští politici představitelé čekali, až ČR bude mít opět politickou vládu.

První zahraniční návštěvou roku 2013 byla pracovní cesta ministra zahraničních věcí Karla Schwarzenberga do Velké Británie. Během dvoudenního pobytu (6.–7. března) se setkal se svým britským protějškem Williamem Hagem, s nímž diskutoval o aktuálních problémech zahraniční politiky. Právě pozvání britského rezortního kolegy na setkání mezinárodní skupiny „přátel Jemenu“, která byla zformována v roce 2010 z britské iniciativy, tvořilo hlavní součást programu K. Schwarzenberga. V kontextu příprav parlamentních a prezidentských voleb plánovaných na rok 2014 a pokroku reformy jemenské armády se projednávala situace v zemi. Ministr Schwarzenberg se rovněž sešel s předsedou evropského výboru Sněmovny lordů, lordem Boswellem. Předmětem jednání byla problematika dalšího rozšiřování EU. Shoda mezi oběma politiky panovala v názoru na začlenění zemí západního Balkánu do EU jakožto důležité podmínky pro zajištění stability a prosperity v Evropě. Ministr debatoval také s českými a slovenskými studenty Oxfordské univerzity o rozpadu Československa a aktuálních zahraničněpolitických tématech. Svou návštěvu ukončil účastí na mezinárodním sympoziu o Janu Masarykovi v Londýně.¹ Další pracovní návštěvy na ministerské úrovni se uskutečnily v červnu, kdy V. Británii za účelem udělení vyznamenání veteránům druhé světové války navštívil ministr obrany Vlastimil Pícek, a počátkem prosince, kdy do Skotska zavítal ministr školství, mládeže a tělovýchovy Dalibor Štys (viz níže).

Pracovní cestu do Velké Británie vykonal v červnu i 1. náměstek ministra zahraničních věcí a státní tajemník pro evropské záležitosti Jiří Schneider, jenž se zúčastnil konference o budoucnosti Skotska v rámci Velké Británie a EU.² Jedná se totiž o velmi důležité téma nejen britské vnitřní politiky, ale v kontextu snah Skotska o nezávislost v rámci Unie i politiky evropské.

V dubnu Londýn navštívil premiér Petr Nečas společně s bývalým prezidentem republiky Václavem Klausem. Důvodem této návštěvy byla účast na pohřbu přední britské političky, baronky Margaret Thatcherové, která skonala na počátku dubna 2013.

Významnou událostí byla návštěva Jejich královské Výsosti prince Edwarda, hraběte z Wessexu, s manželkou Sofií, hraběnkou z Wessexu, prezidenta České republiky Miloše Zemana. Byla to vůbec první zahraniční návštěva u nově zvoleného prezidenta v Praze.

Na rozdíl od exekutivní úrovně kontakty v rámci parlamentní diplomacie pokračovaly se stejnou intenzitou. Během roku se uskutečnily dvě návštěvy orgánů Senátu PČR a návštěva výboru Poslanecké sněmovny PČR (PS PČR) ve Velké Británii. Na počátku června navštívila Londýn delegace Výboru pro vědu, vzdělávání, kulturu, mládež a tělovýchovu PS PČR. Poslanci debatovali o problematice předškolního

a základního vzdělávání na ministerstvu školství a v Dolní komoře britského parlamentu, vysokoškolského vzdělávání na ministerstvu pro obchod, inovace a dovednosti. Navštívili také Českou školu bez hranic a Školu slovanských a východoevropských studií na University College London. V polovině června zavítala do Londýna delegace Stálé komise pro sdělovací prostředky Senátu. Hlavním tématem návštěvy byla otázka audiovizuálního vysílání na ministerstvu kultury, ITV a v Ofcomu. Členové delegace se rovněž zúčastnili zasedání Sněmovny lordů.³ V září navštívil V. Británii Výbor pro zahraniční věci, obranu a bezpečnost Senátu. Senátoři projednávali otázky obrany a zahraničních vztahů na ministerstvu obrany, ministerstvu zahraničních věcí a se členy bezpečnostního výboru Dolní komory britského parlamentu. Byli také přítomni otevření české expozice na mezinárodním veletrhu obranného a bezpečnostního průmyslu DSEI.⁴

V Londýně také se také v červnu uskutečnilo 15. zasedání Asociace evropských Senátů, jež řídila předsedkyně britské Sněmovny lordů baronka D'Souza. Mezi šestnácti představiteli horních komor parlamentů evropských zemí byl přítomen i předseda Senátu PČR Milan Štěch. Diskutovalo se o problematice vztahu horních a dolních komor parlamentů, otázce využití sociálních médií v činnosti horních komor a významu horních komor pro schvalování legislativy Evropské unie.⁵

Ve druhé polovině dubna proběhl na půdě Ministerstva zahraničních věcí ČR uzavřený kulatý stůl, organizovaný Institutem pro evropskou politiku EUROPEUM, který se věnoval otázce budoucnosti Velké Británie v Evropské unii. Debaty se účastnili zástupci Úřadu vlády ČR, sektorových ministerstev i výzkumných institucí.

Rok 2013 se nesl také ve znamení změny v čele velvyslanectví Spojeného království Velké Británie a Severního Irsku v Praze. V srpnu vystřídala Jan Thompson na postu britské velvyslankyně Sian MacLeod, která tuto funkci vykonávala od roku 2009.

Dvoustranné vztahy v souvislosti s EU

Evropská dimenze vzájemných vztahů České republiky a Velké Británie byla v roce 2013 ovlivněna výše zmíněnými událostmi na české politické scéně. Nástup úřednické vlády v červenci znamenal konec vlivu názorové blízkosti vládnoucí ODS a britských konzervativců na směřování české politiky v rámci Evropské unie. Premiér J. Rusnok jasně deklaroval svou vizi návratu České republiky do hlavního proudu evropské integrace.

Důležitou událostí byl také projev Davida Camerona z 23. 1. 2013, ve kterém se britský premiér vyjádřil k roli a postavení Velké Británie v Evropské unii a budoucnosti EU jako takové. Cameron se rovněž v projevu zavázal uspořádat referendum o setrvání V. Británie v Unii za předpokladu, že Konzervativní strana vyhraje v roce 2015 volby a následně sestaví vládu. Ať již byly motivy projevu jakékoli, česká politická scéna na krok britského premiéra reagovala dle svého náhledu na budoucí směřování evropské integrace. Premiér P. Nečas vyslovil souhlas s Cameronovou kritikou EU, zdůraznil ale, že není v zájmu ČR, aby Velká Británie opustila Evropskou unii. Naopak opoziční ČSSD projev ostře kritizovala.

Je nutné zdůraznit, že slíbené referendum by mělo završit proces, definovaný britským ministerským předsedou jako „reforma, opětovné projednání, referendum“ („re-

form, renegotiation, referendum“). Na jeho základě by se nejprve měla Velká Británie zasadit o reformu Evropské unie směrem k flexibilnější spolupráci a následně definovat možné formy vztahu své země k EU. Za účelem splnění tohoto cíle zahájila vláda již v červenci 2012 tzv. hodnocení vyváženosti pravomocí (*balance of competence review*) s předpokladem ukončení na podzim 2014. První studie vydávané od léta 2013 a analyzující jednotlivé oblasti kompetencí EU ve Velké Británii zatím ale žádné zásadnější problematické body nedefinovaly.⁶ Není bez zajímavosti, že V. Británie usilovala o to, aby se tohoto přezkumu pravomocí účastnily i další členské země EU. Reakce České republiky se nelišila od ostatních členů Unie. Přestože ČR souhlasila s Británií v nutnosti provedení reforem v EU (nikoli ale formou revize smluv), bylo na jaře 2013 rozhodnuto, že Česká republika se nebude na tomto přezkumu podílet.⁷

Společný názor zastávala Česká republika s Velkou Británií a Švédskem v otázce odmítání zavedení daně z finančních transakcí, tzv. Tobinovy daně, která byla na počátku roku 2013 schválena Evropskou komisí a kterou zavede jedenáct zemí eurozóny.⁸ Velká Británie dokonce v dubnu 2013 podala žalobu na Radu EU u Soudního dvora EU s cílem zrušit v oblasti daně z finančních transakcí. Soudní dvůr žalobu na konci dubna 2014 zamítl.⁹ Nečasova koaliční vláda zvažovala, že se k britské žalobě přidá. Nakonec ale od svého úmyslu ustoupila a Velkou Británii v žalobě nepodpořila. Změnu v přístupu ČR k této otázce znamenal nástup úřednické vlády, jež učinila krok směrem k podpoře této daně.¹⁰

V průběhu Nečasovy vlády přetrvávala rovněž názorová blízkost s vládou Velké Británie ohledně diskusí o Fiskálním paktu a souhlas naší politické reprezentace se záměrem D. Camerona zabránit federalizaci EU.¹¹ Shoda s Velkou Británií zavládla také ohledně jednání o víceletém finančním rámci EU na léta 2014–2020, který byl odsouhlasen Evropskou radou v únoru 2013 a definitivně schválen Evropským parlamentem v listopadu 2013. Cíle zajištění efektivnějšího využívání prostředků z evropského rozpočtu, na kterém pracovala V. Británie s Českou republikou již od roku 2012 v rámci tzv. *like-minded group*, bylo dosaženo.

Kontinuitu v názorech České republiky a Velké Británie lze zaznamenat v oblasti posílení konkurenceschopnosti EU, dokončení vnitřního trhu a v otázce jaderné energie. Obě země kladou důraz na skutečnost, aby jaderná energie zůstala součástí energetického mixu, který by si každý členský stát zvolil dle svých potřeb.¹²

I v oblasti ochrany životního prostředí a klimatických změn zůstává vzájemná spolupráce bez výraznějších změn. Ke konci roku 2013 a na počátku 2014 se na pracovní úrovni zintenzivnila debata o využití tzv. *2050 Pathways Calculator*. Česká republika zvažuje adaptaci tohoto britského vynálezu na místní podmínky. Cílem kalkulačky je ukázat, jak směřování a rozhodnutí vlády mají vliv na emise skleníkových plynů a spotřebu. Zpřístupnění kalkulačky se dá očekávat půl roku až rok od vydání souhlasu s jejím zavedením.¹³

Mezi oběma zeměmi panovala shoda v podpoře Východního partnerství a rozšiřování Evropské unie o země západního Balkánu. Oproti předchozím letům lze v roce 2013 zaznamenat aktivnější zapojení V. Británie do aktivit Východního partnerství. Britskou iniciativou v tomto směru byla informační kampaň o EU na Ukrajině, která

proběhla v září 2013. I když se na kampani podílela také Česká republika, nejednalo se o bilaterální spolupráci, ale britským partnerem byla Visegrádská čtyřka jako taková.¹⁴

Tématem vzájemných vztahů byla i situace v Sýrii. Přestože Česká republika v této otázce nemá tak silné postavení jako V. Británie, je jednou z mála zemí EU, která nezavřela diplomatické zastoupení v zemi. Český Zastupitelský úřad v Damašku tak zastupuje nejenom zájmy ČR, ale rovněž Velké Británie a USA.¹⁵

Bezpečnostní vztahy

Spolupráce České republiky a Velké Británie v bezpečnostní oblasti probíhala i v roce 2013 na dobré úrovni. Dlouhodobě vzájemně přínosnou kooperaci obou zemí potvrdily i bezpečnostní konzultace s V. Británií během návštěvy ředitele pro britskou obrannou politiku v Praze v květnu 2013.¹⁶

Omezování veřejných výdajů nedalo vzniknout novým bilaterálním iniciativám. Těžištěm vzájemných vztahů tak zůstávají multilaterální projekty. Hlavní pilíř bezpečnostní spolupráce i nadále představuje program BMATT (*British Military Advisory and Training Team for Central and Eastern Europe*), v jehož rámci čeští a britští specialisté školí výcvikáře pro peacekeeping. Program je realizován prostřednictvím speciálních kurzů, které jsou organizovány přímo v sídle BMATT ve Vyškově, a tzv. výjezdových týmů (*In-Country Training Teams*), jež zajišťují výcvik pro mírové operace ve vybraných zemích – roku 2013 proběhly např. na Ukrajině, v Srbsku či Maroku.¹⁷

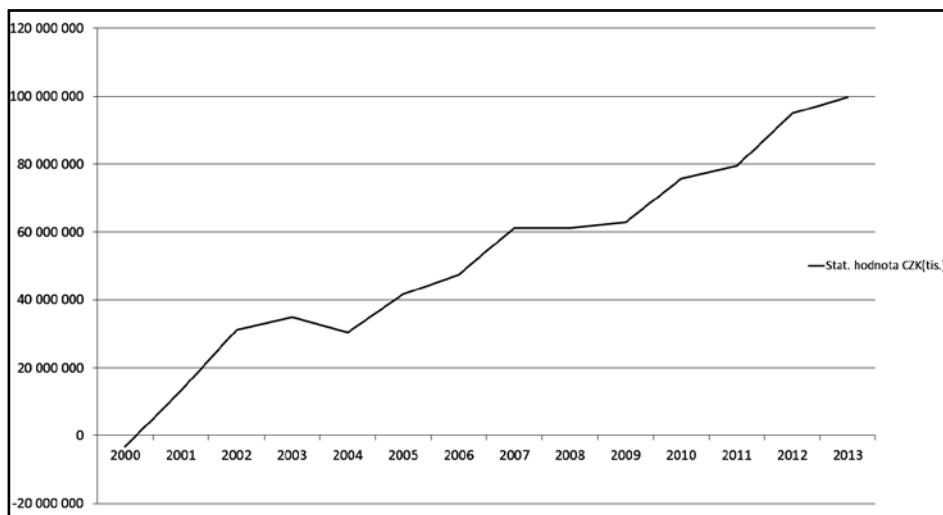
Důležitým vektorem bezpečnostních vztahů jsou cvičení a přehlídky vzdušných sil, které proběhly v rámci Severoatlantické aliance. Čeští i britští vojáci se účastnili logistického standardizačního a interoperabilního polního cvičení *Capable Logistician* v červnu 2013, které organizovalo Mnohonárodní centrum pro koordinaci logistiky v Praze (*Multinational Logistics Coordination Centre*) na Slovensku,¹⁸ a cvičení *Steadfast Jazz* v Polsku v listopadu 2013.¹⁹ Bez britské účasti se neobešly ani Dny NATO v Ostravě, jež proběhly ve dnech 21.–22. září. Velká Británie tuto přehlídku považovala i v roce 2013 za velmi významnou z hlediska prezentace vlastních vzdušných sil.²⁰

Třetí pilíř spolupráce, kterou lze označit za bilaterální v rámci multilaterálního kontextu NATO, tvoří ochrana před zbraněmi hromadného ničení – chemickými, biologickými, radiačními a jadernými (*CBRN Defence*). A poslední pak představují jazykové a vysoce specializované odborné kurzy pro příslušníky Armády ČR ve Velké Británii.²¹

Ekonomické a kulturní vztahy

Obchodní bilance České republiky s Velkou Británií je od roku 2001 pozitivní a vykazuje trend kontinuálního růstu. Vzájemný obchodní obrat ČR s V. Británií se od roku 2000 více než zdvojnásobil. V roce 2013 byl podle dat z Českého statistického úřadu zaznamenán růst obchodní bilance ČR s V. Británií o více než 4,5 mld Kč (4 790 098 000 Kč) na téměř 100 mld. Kč (99 688 697 000 Kč). Tato data jasně ukazují, že čeští exportéři získávají ve Velké Británii stále více obchodních příležitostí. Nárůst českých exportů velmi dobře ilustruje následující graf, který znázorňuje obchodní bilanci České republiky s Velkou Británií od roku 2000 do sledovaného roku 2013.

Graf 1:
Obchodní bilance ČR–Velká Británie v Kč (tis.), 2000–2013

Zdroj: Český statistický úřad, 2014: Databáze zahraničního obchodu. Dostupné z: apl.czso.cz/pll/stazo/STAZO.STAZO.

Co se týče struktury obchodu České republiky s Velkou Británií, největší část vzájemné obchodní výměny představuje segment strojírenství a dopravní stroje (39 %), reprezentovaný z české strany především vývozem firmy Škoda Auto. Druhou největší skupinu obchodních artiklů zastupuje zpracovatelský průmysl a dále potom chemický a potravinářský průmysl.²² Pro britské exportéry je Česká republika zajímavou oblastí pro maloobchod s potravinami, spotřebitelské výrobky, vědu a techniku, vzdělávání a strojírenství.²³ Naproti tomu podle MZV ČR patří mezi perspektivní odvětví českých exportérů do Velké Británie především stavebnictví, a to v návaznosti na nová opatření na podporu bytové výstavby vyhlášené britským ministrem financí Georgem Osbornem v březnu 2013. Dále jde o energetiku, která otevírá možnosti spolupráce v oblastech výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů, nízkouhlíkových technologií a do budoucna i výstavby nových jaderných elektráren. Třetím odvětvím s příležitostmi pro české exportéry je potravinářství se zaměřením na biopotraviny.²⁴

Celkově lze konstatovat, že pro Českou republiku zůstává i v roce 2013 Velká Británie pátým největším exportním trhem a čtrnáctým největším dovozním trhem a nadále také (po Spolkové republice Německo a Slovensku) třetí nejefektivnější relací českého zahraničního obchodu.²⁵

Co se týče událostí v česko-britských vztazích s možným vlivem na českou ekonomiku, 29. 5. 2013 rozhodla česká vláda v utajeném režimu o zaplacení sumy, kterou v rámci žaloby proti České republice požadovaly dvě společnosti s britským majitelem. Předmětné pohledávky byly původně vlastněny řadou státních podniků, jejichž majetek byl v devadesátých letech privatizován. Žalující strana nabídla ministerstvu

financí již loni na podzim smír týkající se všech jejích nároků za protihodnotu 1,68 mld. Kč, ale částka po jednáních byla v říjnu 2012 snížena na konečných 1,38 mld. Kč.²⁶

V roce 2013 také pokračovala Česká republika v ekonomické diplomacii, přestože v ne takové intenzitě jako v roce předchozím. V květnu a červnu 2013 se ČR účastnila několika akcí ve Velké Británii, na nichž prezentovala české podnikatelské prostředí, české firmy a úroveň české ekonomiky jako takové. Na ně navázala prezentace českých technologických firem klastrů a firem zabývajících se inovacemi CzechTech-London v říjnu.²⁷ Realizovány byla také aktivity zaměřené na podnikatele působící v České republice. Příkladem může být seminář o britském kapitálovém trhu a možnostech vstupu českých podnikatelských subjektů na londýnskou burzu, který se uskutečnil v září v Londýně za spolupráce Česko-britské obchodní komory a Ministerstva průmyslu a obchodu ČR.²⁸ Intenzivněji se rovněž diskutovalo o možnosti otevření Britského centra v České republice. Jeho cílem by mělo být poradenství a pomoc malým a středním britským podnikům hledajícím obchodní příležitosti v ČR.²⁹

V oblasti kulturní diplomacie se vzájemná spolupráce obou zemí v roce 2013 zásadněji nelišila od přechozích let a zůstává na vysoké úrovni. Již tradičním tématem kulturních vztahů jsou akce připomínající události druhé světové války. Nejinak tomu bylo i roku 2013. Připomínalo se 75. výročí podpisu mnichovské dohody, byl uveden film *Lidice* a ministr obrany V. Píček předal na konci června 2013 v Londýně vyznamenání Zlaté lípy ministra obrany veteránům druhé světové války sloužícím v britské Royal Air Force.³⁰ Opominout v této souvislosti nelze ani petici na podporu nominace Sira Nicholase Wintona na Nobelovu cenu míru, jež byla v polovině června předána norskému Nobelovu institutu v Oslu. Záštitu nad petiční akcí měla předsedkyně Poslanecké sněmovny Miroslava Němcová a zástupci studentské iniciativy z Gymnázia Open Gate.³¹

Za významnou událost kulturních vztahů lze označit zapůjčení Věstonické venuše a dalších předmětů z období paleolitu ze sbírek Moravského zemského muzea na výstavu „Umění doby ledové: zrození moderní mysli“, která probíhala od února do května v Britském muzeu v Londýně a která si vysloužila velkou pozornost nejenom britských, ale i českých médií a veřejnosti. Kulturní spolupráce probíhala i v dalších oblastech – filmu, designu, literatury, konceptuálního umění či hudby. Z nejruznějších akcí lze zmínit výstavu děl Jana Švankmajera připomínající 50 let jeho filmové tvorby v Brightonu nebo první sólovou výstavu konceptuální umělkyně Evy Kořátkové ve Velké Británii, jež se uskutečnila v Oxfordu za spolupráce Modern Art Oxford a Českého centra v Londýně.

Důležitým tématem se stala i otázka bohemistických studií a výuky českého jazyka na University of Glasgow. Tato problematika byla předmětem návštěvy ministra školství D. Štyse na počátku prosince 2013 v Glasgow. Ministr se sešel nejen se studenty, ale také s předními představiteli univerzity. Shodli se na důležitosti prohloubení spolupráce skotské univerzity s českými vysokými školami a vytvoření společného studijního programu. Zájem zahraničních studentů o češtinu již dříve reflektovala Filozofická fakulta Univerzity Karlovy v Praze, jež nabídla online kurzy českého jazyka v rámci akademického roku 2012/2013.³²

Obdobně jako v letech minulých se i roku 2013 jedním z laureátů ceny Gratia agit stala osobnost z Velké Británie. Tentokrát ocenění obdržela Bohuslava Bradbrooková, zakladatelka britské Společnosti pro vědu a umění a odbornice na život a dílo Karla Čapka.³³

VELKÁ BRITÁNIE V ČESKÉ ZAHRA NIČNÍ POLITICE: IDENTIFIKACE A CHARAKTERISTIKA KLÍČOVÝCH AKTÉRŮ

V porovnání s předchozími lety zůstává zapojení klíčových aktérů do procesu tvorby české zahraniční politiky v podstatě neměnné. Významným aktérem je i nadále Ministerstvo zahraničních věcí ČR – ministr zahraničních věcí a jednotlivé odbory MZV ČR. Konkrétně se na utváření politiky České republiky vůči Velké Británii podílel Odbor států severní a východní Evropy, Odbor Společné zahraniční a bezpečnostní politiky, odbory zabývající se otázkami evropské integrace a Odbor veřejné diplomacie. Do procesu provádění zahraniční politiky byly zapojeny i organizační složky MZV – Zastupitelský úřad v Londýně, Stálé zastoupení v Bruselu. Důležitou roli zejména ve vztahu k unijním tématům hrál také Úřad vlády ČR.

Na rozvoji vztahů s Velkou Británií ať již bilaterálního či multilaterálního charakteru se podílela i sektorová ministerstva. V oblasti bezpečnostních vztahů šlo o Ministerstvo obrany ČR a Armádu ČR, v rámci ekonomické spolupráce pak o Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR, Ministerstvo financí ČR či Ministerstvo životního prostředí ČR v otázkách ochrany životního prostředí a klimatických změn. Zapojena byla rovněž řada příspěvkových organizací (České centrum v Londýně, Moravské zemské muzeum) a nestátních aktérů (např. Česko-britská obchodní komora). Již tradičně omezenou roli v utváření zahraniční politiky hrál Parlament ČR.

Decentralizace vzájemných vztahů a zapojení velké řady aktérů do procesu tvorby zahraniční politiky klade velké nároky na koordinaci. Ta se odlišuje dle projednávané oblasti. O koordinované politice lze např. hovořit v případě bezpečnostní spolupráce, kdy dochází k pravidelným konzultacím mezi relevantními odbory na MZV a Ministerstvu obrany ČR. Unijní témata jsou koordinována Úřadem vlády ČR v rámci Výboru pro EU.

ČESKÁ ZAHRA NIČNÍ POLITIKA VŮČI VELKÉ BRITÁNII V MEDIÁLNÍM A VEŘEJNÉM PROSTORU

Problematika vzájemných vztahů České republiky a Velké Británie se ani v roce 2013 nestala hlavní náplní debat v českém mediálním a veřejném prostoru. Role V. Británie při utváření české zahraniční politiky nebyla žádným způsobem politizována. Neznámá to ale, že by nebyla věnována pozornost otázkám, které svým obsahem spadaly do agendy česko-britských vztahů, či Velké Británii jako takové. Hlavním tématem, kterým se média, politici i odborná veřejnost zabývala, byla otázka britského vystoupení z Evropské unie a s ní úzce spojená problematika současného nastavení fungo-

vání Evropské unie. Dále byla pozornost zaměřena na otázku schvalování víceletého finančního rámce na léta 2014–2020 a Fiskální pakt. K medializovaným tématům patřil i britský postoj ke konfliktu v Sýrii.

Velkou pozornost médií vzbudilo úmrtí a pohřeb baronky Margaret Thatcherové. K významu a roli této přední britské političky se vyjadřovali nejenom čeští politici, ale rovněž odborné kruhy.

ZÁVĚR

Hlavním rámcem naplňování dvoustranných vztahů České republiky a Velké Británie byla i v roce 2013 Evropská unie. Nahlíženo touto optikou, lze konstatovat, že vzájemné vztahy na politické úrovni doznaly výrazné změny. Nástup úřednické vlády J. Rusnoka se nesl v duchu pozitivnějšího přístupu k evropské integraci a vstřícného postoje k do té doby odmítaným novým nástrojům, o nichž se diskutovalo na evropské úrovni v rámci hledání vhodného řešení na krizi eurozóny. Od poloviny roku 2013 tak přestala politiku české vlády ovlivňovat názorová blízkost ODS a britské Konzervativní strany. Reaktivní jednání české vlády charakterizované přijetím britského postoje bylo patrné v odmítnutí Fiskálního paktu či při dojednávání víceletého finančního rámce EU na léta 2014–2020 zejména ve snaze zajistit efektivní čerpání prostředků rozpočtu Unie. Česká republika v této oblasti s V. Británií spolupracovala, byť nikoli čistě bilaterálně. Ideologická příbuznost obou stran a jejich náhled na fungování Evropské unie však měla své limity, reflektující rozdílné postavení obou zemí. Příkladem negativního vymezení se české politické reprezentace vůči britské iniciativě bylo odmítnutí vlády ČR participovat na přezkumu pravomocí, které ve Velké Británii započalo již v polovině roku 2012.

Vznik úřednické vlády ovlivnil i intenzitu kontaktů mezi obě zeměmi v politické rovině. Řada plánovaných návštěv včetně britských ministrů v České republice se neuskutečnila, neboť zástupci V. Británie z obavy z případné změny postojů po nástupu politické vlády neměli zcela pragmaticky příliš zájem dojednat spolupráci s vládou, která nevzešla ze všeobecných voleb. Obdobně se čeští ministři až na výjimku zdrželi oficiálních cest do V. Británie. Pro druhou polovinu roku 2013 tak vzájemné vztahy měly nesporně udržovací charakter.

Rok 2013 nepředstavoval zásadnější změny v oblasti bezpečnostních vztahů, kulturní či ekonomické spolupráce. Zcela v logice předchozích let docházelo k posilování multilaterální diplomacie v rámci EU i NATO jakožto nezbytné součásti dvoustranné spolupráce.

Obdobně jako v předchozím roce otázce role Velké Británie na formování české zahraniční politiky nebyla v českém veřejném prostoru věnována pozornost. Dvoustranné vztahy tak nebyly ani v roce 2013 politizovány.

Pokud jde o budoucnost česko-britských vztahů, lze s nástupem politické vlády počátkem roku 2014 očekávat větší dynamiku vztahů. Nepůjde ale o vytváření specifického vztahu, jak se o to snažila vláda P. Nečase, nýbrž o standardní vztahy dvou zemí, které spolupracují v rámci EU a NATO.

Poznámky

- ¹ MZV ČR: *Zahraniční politika ČR. Data I–III/2013*, s. 97–98; MZV ČR: *Ministr Karel Schwarzenberg na návštěvě v UK*, 7. 3. 2013. On-line: www.mzv.cz/london/cz/aktuality/ministr_karel_schwarzenberg_na_pracovni.html.
- ² E-mailová komunikace s MZV ČR.
- ³ MZV ČR: *Zahraniční politika ČR. Data IV–VI/2013*, s. 45, 50.
- ⁴ MZV ČR: *Zahraniční politika ČR. Data VII–IX/2013*, s. 30.
- ⁵ MZV ČR: *Zahraniční politika ČR. Data IV–VI/2013*, s. 52.
- ⁶ *Review of the balance of competences*. Guidance. Gov.uk, Foreign & Commonwealth Office, 27. 3. 2014. On-line: <https://www.gov.uk/review-of-the-balance-of-competences>.
- ⁷ Rozhovor se zástupcem MZV ČR, 7. 5. 2014.
- ⁸ Zavadilová, Tereza–Záruba, Igor: ČNB: *Tobinova daň nakazí i český trh*. E15.cz, 18. 2. 2013. On-line: zpravy.e15.cz/byznys/finance-a-bankovnictvi/cnb-tobinova-dan-nakazi-i-cesky-trh-957836.
- ⁹ Soudní dvůr EU: Rozsudek Soudního dvora (druhého senátu), 30. 4. 2014. On-line: curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?jsessionid=9ea7d0f130d589d76ab3cd2948b28002f0a0d4b27a19.e34KaxiLc3eQc40LaxqMbN4OaNmTe0?text=&docid=151529 & pageIndex=0 & doclang=CS & mode=req & dir=&occ=first & part=1 & cid=45534.
- ¹⁰ Rozhovor se zástupcem Ministerstva zahraničních věcí ČR, 5. 5. 2014.
- ¹¹ MZV ČR: *Zahraniční politika ČR. Dokumenty I–III/2013*, s. 24.
- ¹² Rozhovor se zástupcem MMPO ČR, 24. 4. 2014; rozhovor se zástupcem MZV ČR, 5. 5. 2014.
- ¹³ Rozhovor se zástupcem MŽP ČR, 30. 4. 2014.
- ¹⁴ Rozhovor se zástupcem MZV, 29. 4. 2014.
- ¹⁵ Tamtéž.
- ¹⁶ Rozhovor se zástupcem MO ČR, 19. 5. 2014.
- ¹⁷ *British Military Advisory Training Team in the Czech Republic*. On-line: <https://www.gov.uk/british-military-advisory-training-team-in-the-czech-republic>.
- ¹⁸ Armáda ČR: *Capable Logistician 2013*. On-line: www.acr.army.cz/vyevik-a-nasazeni/vyevik-vojsk/2013/capable-logistician-2013-84550/.
- ¹⁹ Ministerstvo obrany ČR: *Steadfast Jazz 2013: Vojáky navštívil český ministr obrany*, 7. 11. 2013. On-line: www.mocr.army.cz/informacni-servis/zpravodajstvi/steadfast-jazz-2013:-vojaky-navstivil-cesky-ministr-obrany-91318/.
- ²⁰ *Dny NATO v Ostravě 2013*, 18. 9. 2013. On-line: www.natoday.cz/uplynule-rocniky/rocnik-2013-program.
- ²¹ Rozhovor se zástupcem MO ČR, 19. 5. 2014.
- ²² MZV ČR: *Obchodní a ekonomická spolupráce s ČR*. Zastupitelský úřad Londýn (Spojené království Velké Británie a Severního Irsku). On-line: www.export.cz/evropa/velka-britanie/velka-britanie-obchodni-a-ekonomicka-spoluprace-s-cr.
- ²³ Britská obchodní komora (2014): *Czech Republic*. On-line: exportbritain.org.uk/market-snapshots/czech-republic.html.
- ²⁴ MZV ČR: *Obchodní a ekonomická spolupráce s ČR*, op. cit.
- ²⁵ ZÚ Londýn: *Souhrnná teritoriální informace Velká Británie*, stav ke 31. 3. 2014. On-line: www.businessinfo.cz/cs/zahranicni-obchod-eu/teritorialni-informace-zeme/velka-britanie.html.
- ²⁶ *British businessman wants Kc13bn from CR for old loans*. CTK English-Language News Service, 29. 5. 2013. On-line: search.proquest.com/docview/1461756201?accountid=45601.
- ²⁷ MZV ČR: *Čtyři ekonomické prezentace ČR ve Velké Británii*. ZÚ Londýn, 19. 6. 2013. On-line: www.mzv.cz/london/cz/obchod_a_ekonomika/zpravodajstvi/index.html; ZÚ Londýn, Czech TechLondon, 18. 10. 2013. On-line: www.mzv.cz/london/cz/aktuality/czechtechlondon.html.
- ²⁸ Rozhovor se zástupcem MPO ČR, 24. 4. 2014.

- ²⁹ *Britská obchodní mise v ČR*. Prekon.cz, tiskový portál a magazín o průmyslu a pro průmysl, 4. 3. 2014. On-line: www.prekon.cz/1393943202/britska-obchodni-mise-v-cr.html.
- ³⁰ MZV ČR: *Ministr obrany navštívil Spojené království*. ZÚ Londýn, 1. 7. 2013. On-line: https://www.mzv.cz/london/cz/aktuality/ministr_obrany_vlastimil_picek_navstivil.html.
- ³¹ MZV ČR: *Zahraniční politika ČR. Data IV–VI/2013*, s. 49–50.
- ³² MZV ČR: *Zahraniční politika ČR. Data X–XII/2013*, s. 84.
- ³³ MZV ČR: *Veřejná diplomacie 2013*, s. 22.